

Apie sniego ilgesį

Sniego vardas šį rudenį yra ilgesys.

Stebuklinės baltumos ilgesys, nes gruodžio sniegas nušviesina ilgąsias naktis, mėnesienoj jas paverčia baltosiomis. Atmenu eilę naktų, regėtų biržely už poliarinio rato, kadaise Karelijoje.

Šį rudenį sniegas Lietuvoj įgavo ilgesio formą.

Šviesos ilgesys greitai pradės nykt, dienų ilgėjimas čia pat, ranka pasiekiamas. Būties ilgesys yra amžinas, jis – nesunaikinamas, o sniego ir šviesos ilgesys periodiškai pasotinamas metų laikų kaitos.

Per ilgai šitas ruduo vaikatauja lyg jau įprastas šalies miestų ir miestelių purvinas bomžas – neatskiriama naujų laikų kaitos miestovaizdžio detalė. Aš tikiu, kad miestelių ar sositinės bomžai taip pat pasiilgo sniego. Sniego ilgesys mūsų pasaulio kampelio žmonėms yra įgimtas. Kalėdos, Naujieji be sniego šviesos – anomalija.

Ar baltos lietuviškos žiemos kada nors išnyks? Kas žino – galbūt. Dvi galios veikia klimato kaitą – natūrali šaltų ir šiltesnių periodų kaita ir žmonija – kas sekundę vis labiau kaitinanti planetą.

Būta istorinių žiemų, užfiksuotų metraščiuose, kada sausy ar vasary jau žydėdavo obelys, ardavo laukus. Ar klimato atšilimas kada nors bus toks, kad Lietuvoje augs palmės vietoj nykstančių ir vis dažniau naikinamų miesto liepų?

Mes retai susimąstom apie sniegą, jo prigimtį ir savybes. Sniegas yra vandens stebuklas, pasakiškai keista jo forma, krintanti iš dangaus. Sniegas ir šaldo, ir šildo. Po sniegu net šalčiausių žiemų speige neišąla javų daigai, kai tuo pat metu virš sniego paviršiaus būna pati žemiausia temperatūra.

O snaigės kristalo struktūra ir estetika? Negyvosios gamtos šedevras – neapsakomo trapumo. Kartais į jį staiga įsižiūrim, nukritus snaigės formai ant bato, ant tamsaus palto atlapo.

Tobulas snaigės „konstrukcijas“ gali atskleisti paprasčiausias didinamasis stiklas. Ir iš viso – kiek pasauly yra nuostabių daiktų, kuriuos verta pamatyti padidintus – snaigės ar druskos kristalus, rudenio lapų raštus ar infuzoriją. Tam tinka visi didinimo būdai – vaizduotė ir mikroskopas, lupa ar fotoaparato objektyvas.

Artėjantis šviesos sugrįžimas visada jaudina. Šviesa ir sniegas yra įprasti ir būtini pirmųjų Naujų metų dienų simboliai. Kartais dar raudona sniegena šerkšnotam medy. Metalu žvilgančio juodo varno – kranklio skrydis virš šerkšno.

Dabar dažniau išgyvenam sniego ilgesio laiką.

Legendinis dzeno propaguotojas Vakaruose D.T. Suzuki yra pasakęs: „Ne kalbos apie vandenį, o pilna burna jo patenkina ištroškusį.“ Tai pasakytina ir apie sniegą – vieną iš kelių vandens formų.

Baltas, stebuklinis sniegas iškris ir pasotins mūsų regą.

Tu lauki

Tu lauki pavasario, nors dar tik viduržiemis.

Be reikalo.

Tavo gyvenimas yra čia ir dabar, tame banaliame, bet tikslia-
me pasakyme – č i a ir d a b a r.

Tavo gyvenimas yra žiemoje, su pūgomis ir atodreškiais, ste-
buklingu lėtu snaigių kritimu bevėjęse erdvėse, tobuloje pasaulio
tyloje toli (dvasine prasme) ir arti (geografinė), vos už kelių kilo-
metrų nuo žmonių pasaulio šurmulio ir kvailybių.

Tad kam tu lauki pavasario, jei dabar žiema ir gyvenimas –
dabar?

Pavasaris vis viena ateis, tad negi norėtum, kad gyvenimo lai-
kas, kurį gyveni žiemą, imtų staiga ir prapultų?

Kaip laivas kriauklėmis

Kaip greitai apaugi daiktais... Kaip seno laivo dugnas kriauklėmis ir dumbliais.

Net jei sielos gilumoj esi minimalistas, bet apaugi daiktai ir įranga, kuri, tarkim, reikalinga kūrybai ir pragyvenimui.

Nors tu priešiniesi, bet daiktai vis viena pradeda kauptis, ir su siaubu žiūri, kad pernelyg tam tvanui pasiduodi.

Ir netgi kūryba, įvairios jos formos, reikalaujančios daug daiktų, galbūt nėra joks pasiteisinimas.

Lacrimae rerum

O, rauda laiko vėjų senieji, „negudrūs“ ir iš esmės vienietiniai daiktai.

Senieji padargai, dažniausiai mediniai, ar namų ūkio smulkmenos.

Man jie amžinai postmodernūs, kalba apie laikus, kai daiktas buvo vertybė, dažnai keliaujanti iš kartos į kartą, o ne konvejerio kopija, po metų kitų be gailės išmetama.

Senieji daiktai turėjo individualybės bruožų, nes daugelis buvo gaminti rankomis ir tai suteikdavo jiems savotiškas auras.

Mediniai verpimo rateliai, obliai, duonos ližės, vežimų ratai, išdrožinėti šventųjų paveikslų rėmeliai šventesni ir ilgamžiškesni už išblukusias naivas reprodukcijas; sviesto muštokės ir mediniai grėbliai, nekalbant jau apie kraičių skrynias ar senųjų meistrų spintas, klasikines muziejų kultuves, verpses ir aibę kitų daiktų, kartais tokių graudžiai primityvių ir nemokėsiškai padarytų, tačiau nuo to jie dar įdomesni...

Kiek jų supuvo, sudeginta, šiaip išmesta, kol jais rimčiau nesusidomėjo muziejai ir įvairaus plauko kolekcininkai – o, regiu aš tas l a c r i m a e r e r u m – tas daiktų ašaras, nors jos šykščios ir stoisčios kaip ir praėjęs gyvenimas, kai nepriekliūs daugumai buvo kasdienybė, o perteklius atrodė kaip nepasiekiamas rojus...

O, tie senieji daiktai, tos lacrimae rerum – jie beveik visi su laiku tampa conceptualiais meno kūriniais, talpinančiais savy istoriją ir buitį, plastikos formų pradmenis ir pasakojantys savo istorijas, kurias dažniausiai galima tik įsivaizduoti, nors tų daiktų realybė ir jų „patirtis“ per epochas, be abejonės, yra daug kartų gilesnė ir įvairesnė negu mūsų vaizduotė ar jos sukurtos istorijos.

Laiko praradimas

Kadaise mes turėjom jūras ir okeanus laiko, kurio nežinojom kur dėti.

Taip buvo, tarkim, mano vaikystėje, kai dienos tęsės it ilgos mylios.

Taip buvo ir žmonijos vaikystėje, kai buvom rinkėjai ir medžiotojai.

O vėliau – o vėliau – mes vis labiau naikinom savo laiką, pasitelkdami... laiką taupančias technologijas.

Niekad mums taip netrūko laiko kaip dabar.